

emotional image. At the stage of preparation for the concert performance this way of thinking ensures the coverage of all components of the musical work that is a melody, rhythm, harmony, dynamics, tone colour and other.

Keywords: *long-range acoustic way of thinking, instrumental and performance preparation, simultaneity, anticipation*

УДК 37.016:178

Ма Чен

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО СПІВАЦЬКОЇ РОБОТИ УЧНІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття розкриває особливості діагностування рівні в сформованості готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах. Визначенні основні напрями констатувальної роботи, надані характеристики сформованості готовності майбутніх учителів музики до проведення співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах.

Ключові слова: *майбутній вчитель музики, співацька діяльність учнів, рівні готовності студентів до практичної співацької роботи зі школярами, позашкільні мистецькі заклади.*

На сучасному етапі розвитку мистецької освіти актуалізується проблема співацької підготовки майбутнього вчителя музики до співацької роботи школярів, особливо у позаурочній діяльності. Професійна підготовка студентів спрямована на оволодіння знаннями, уміннями й навичками необхідними для фахового становлення в практичній роботі. Організація співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах є важливою складовою фахової діяльності вчителя музики, який повинен виявляти себе не тільки як висококваліфікований спеціаліст-керівник, але й як педагог, організатор, вихователь, духовний наставник [1, 22]. У зв'язку з цим перед музично-педагогічними ВНЗ постає важливе завдання підготовки компетентних фахівців, спроможних здійснювати творчу діяльність в умовах сучасного розвитку мистецької освіти, запроваджуючи в навчально-творчий процес нові форми і методи педагогічної роботи.

Сучасна школа потребує підготовку фахівця з ґрунтовними психолого-педагогічними, теоретико-методичними та мистецтвознавчими знаннями. Доречно зазначити, що професійна співацька підготовка майбутнього вчителя музики базується на сукупності підходів до успішного виконання професійної діяльності, що ґрунтуються на: професійно-педагогічному, аксіологічному, особистісному, рефлексивному та творчому підходах.

Концептуальні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів висвітлені у психолого-педагогічній та науково-методичній літературі. Загальнопедагогічні засади професійної освіти майбутніх учителів висвітлюються у працях І.Беха, І.Зязюна, І.Підласого, М.Фіцули, М.Ярмаченка та ін.; питання специфіки педагогічної діяльності учителів розкриваються в дослідженнях С.Архангельського, В.Галузинського, В.Сластьоніна та ін.; проблеми професійної підготовки педагогів-музикантів та сучасної теорії музично-педагогічної освіти розглядаються у працях О.Дем'янчука, Л.Куненко, Л.Масол, О.Олексюк, Г.Падалки, О.Ростовського, О.Рудницької, О.Щолокової та ін.; методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя музики виокремлені в дослідженнях Л.Арчажникової, А.Козир, В.Муцмахера, Л.Хлебнікової та ін.

Теоретико-методологічний аспект підготовки кваліфікованих фахівців для мистецьких закладів освіти представлено у роботах Л.Базильчука, В.Баннікова, А.Болгарського, С.Волкова, Н.Гребенюк, Т.Гуменюк, А.Зайцевої, А.Козир, Л.Кондрацької, С.Коновець, С.Ломова, Л.Масол, В.Орлова, Г.Падалки, О.Рудницької, Л.Савенкової,

В.Шишкіної, В.Шульгіної, О.Щолокової та ін. У процесі професійного становлення майбутній вчитель музики повинен набути таких якостей, як любов до своєї професії, інтерес до предмета, піклування про вихованців, відповідальність, творчі здібності, вимогливість, урівноваженість, справедливість, почуття такту, комунікабельність, самостійність, ввічливість, винахідливість, уяву, гарну пам'ять, спостережливість, ініціативність у роботі з дітьми, тощо.

Мета статті полягає у визначенні рівнів готовності студентів до успішного виконання співацької роботи зі школярами у позашкільних мистецьких закладах. Адже важливим показником готовності майбутнього учителя музики до організації співацької діяльності учнів є рівень оволодіння комплексом фахових знань, умінь та навичок, серед яких можна виділити: вияв інтересу до співацької роботи з учнями; прояв ціннісного ставлення до мистецьких творів; потяг до вивчення творів вокально-хорового мистецтва; прояв пізнавального інтересу до творчої співацької роботи з учнями; потяг до творчого спілкування з учнями у процесі співацької діяльності; наявність у студентів фахової спрямованості на виконавсько-педагогічну діяльність; здатність до критичного оцінювання власної музично-педагогічної діяльності; прояв зацікавленості до інтерпретації вокально-хорових творів.

Успішність організації співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах можлива за умови такої фахової підготовки майбутніх учителів музики, яка включає психолого-педагогічний аспект (вивчення індивідуально-психологічних особливостей учнів, розвиток естетичного смаку та гуманних якостей у дітей, формування стійкого інтересу в учнів до музично-колективної гри); музично-теоретичний (знання з історії музики, гармонії, аранжування, імпровізації, поліфонії, аналізу музичних форм); організаційно-методичний (володіння методикою музичного навчання і виховання, технологією керівництва музичним колективом, вміння впливати на колектив та залучати учнів до творчої діяльності); операційно-дійовий (наявність умінь та навичок виконавської діяльності).

З цієї позиції основними показниками професійної підготовки вчителя музики є психолого-педагогічний (професійний) та особистісний рівні. Важливим є висновок В.Орлова про те, що художньо-педагогічний розвиток вчителя зумовлений багатьма чинниками: метою і змістом професійної підготовки, цільовими установками особистості, умовами, за яких відбувається професійне становлення, особливостей спілкування з мистецтвом, ставленням до різних його стилів, жанрів, видів, естетичних оцінок тощо [2, 46]. Тому підготовка майбутнього вчителя музики до співацької роботи в позашкільних мистецьких закладах (зкладах додаткової освіти) є досить актуальною і потребує подальшої розробки. Актуальним залишається питання створення спеціальності «Теорія і методика позашкільної художньо-естетичної освіти», у межах якої може відбуватися робота з підготовки фахівців позашкільно різних напрямків навчально-виховної роботи, адже частина студентів старших курсів мистецького фаху не відкидає можливості працевлаштування у закладах позашкільної мистецької освіти.

Необхідним є створення національної системи підготовки спеціалістів для роботи в системі позашкільно. Перспективними також є питання підготовки студентів у галузі мистецтва до музично-педагогічної та музично-просвітницької діяльності в позашкільних мистецьких закладах. З метою аналізу сучасного стану сформованості методичної готовності майбутнього учителя музики до організації співацької діяльності учнів нами було проведено ряд співбесід, опитувань студентів, викладачів вищих навчальних закладів та вчителів-вихователів загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. Доцільно підкреслити, що інтегративна спрямованість програми художньо-естетичного виховання учнів у процесі роботи зі співацьким гуртом має на меті формування цілісного художнього образу світу особистості, як невід'ємної частини світу у процесі навчання, виховання, розвитку. Виховна сила мистецтва має неабиякий вплив на особистісний розвиток підростаючих поколінь. Мистецька освіта дає можливість засвоєння унікальних надбань

людства, цінностей багатьох поколінь, а також сприяє створенню власного духовного світу – потужного духовного багажу на все життя.

Для забезпечення продуктивних вокально-хорових занять учнів у позашкільних мистецьких закладах доцільно використовувати технологію підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах, яка передбачає визначення особливостей навчально-творчої роботи (цілісне охоплення художньо-музичного твору, доступність і послідовність музично-педагогічних вказівок, індивідуальну спрямованість роботи, опору на свідоме ставлення учнів до музично-виконавської діяльності та їх активність); розробку етапів навчально-творчої роботи у колективі (планування, організація та управління), визначення оптимальних видів репетиційних занять (коректурна, ординарна, прогонна та генеральна) та форм творчої роботи (індивідуальна, групова, колективна, самотійна), тощо.

У процес і експериментального дослідження у рамках проведення констатувального експерименту нами було залучено студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, учителів загальноосвітніх шкіл, керівників дитячих хорових колективів, вокально-хорових студій у позашкільних мистецьких закладах, у яких проходить педагогічна практика студентів. У результаті констатувального експерименту виявлено три рівні підготовленості студентів до керівництва співацькою діяльністю учнів у позашкільних мистецьких закладах, а саме: репродуктивний (низький), компетентнісний (середній), творчий (високий).

Репродуктивний рівень підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах свідчить про переважно ознайомлювальний характер діяльності студентів. Професійна готовність актуалізується на елементарному рівні, прослідковується відвертий прагматизм у подальшій професійній самореалізації. Має місце відставання у якості підготовки за усіма фаховими напрямками, що відбивається на якості складових означеної підготовки, а саме: відсутнє прагнення до саморозвитку й самовдосконалення, відсутня орієнтація на перспективи професійної самореалізації у практичній діяльності.

Компетентнісний рівень підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких виступає передумовою становлення майбутнього музичного керівника співацького гурту, позашкільця. Даний рівень характеризується дещо прагматичним ставленням до професійної самореалізації. Принципове розходження з показниками високого рівня виявляється у духовно-моральних установках, та якісних показниках професійної підготовки до цього виду діяльності. Рівень сформованості професійних умінь свідчить про конструктивний характер діяльності студента, виявляється в оволодінні психолого-педагогічними знаннями щодо способів виконання практичних дій. Студенти, які віднесені нами до цього рівня самотійно вибирають алгоритм дій у різних ситуаціях, але зі значними зусиллями. Вони виконують завдання і творчо розв'язують їх, проте вони лише наближені до зразків, які дає викладач та потребують більшої самотійності, бо студенти припускаються помилок, виконуючи деякі дії за допомогою викладача.

Творчий рівень підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах характеризується наступними якостями у виявах студентів: організаційно-педагогічні вміння виявляються яскраво, стійко; рівень сформованості умінь свідчить про творчий характер діяльності студента, виконані ним завдання і розв'язання їх вирізняються оригінальністю. Для практичної діяльності характерні високий рівень самотійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення умінь на інші види діяльності, легкість у її виконанні. У студентів спостерігається стійка позитивна мотивація до цього виду діяльності та самореалізація у музично-педагогічній та музично-виконавській діяльності, оволодіння новими знаннями й навичками. Навчальні ситуації, які потребують аргументованого аналізу, також не викликають труднощів у студентів. Окрім цього характерним позитивним виявом є здатність до адекватної самооцінки, що яскраво виражена у процесі практичних дій.

Після ознайомлення респондентів з особливостями роботи майбутнього вчителя музики у позашкільному мистецькому закладі, зустрічі з педагогами та керівниками дитячих хорових колективів, співацьких гуртків, вокальних студій були розроблені запитання для респондентів (з числа студентів 3–5 курсів), відповіді давались переважно в усній формі й обробка даних проводилась групою досвідчених проінструкованих експертів. Отримані дані вказують на те, що 23% опитаних респондентів вважають себе підготовленими до самостійної творчо-педагогічної діяльності. Однак у результаті додаткової обробки інформації (бесіди, інтер'ювання), дві третини тих студентів, які відповіли, що цілком підготовлені до даного виду діяльності, були не в змозі відповісти на прості запитання, пов'язані зі специфікою цієї діяльності.

У висновках доцільно зазначити, що на сучасному етапі важливою є підготовка студентів факультетів мистецтв до співацької роботи з учнями у позашкільних мистецьких закладах. Результати проведеної роботи дозволили визначити, що студенти недостатньо ознайомлені з засобами і методами організації співацької діяльності учнів. Тому необхідно включати у процес підготовки майбутніх учителів музики спеціальні навчальні курси, які спрямовані на оптимізацію співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах.

Література

1. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
2. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителя як предмет педагогічних досліджень / В.Ф. Орлов // Педагогіка і психологія. – № 1. – 2005. – С. 42-51.

Referance

1. Padalka, G.M. Pedagogika mistectva (Teoriya I metodika vikladannya misteckih disciplin) [Art Pedagogy (Theory and methods of teaching artistic disciplines)]. Osvita Ukraini, 2008. – 274 [Education of Ukraine, 2008. – 274 page]. [In ukrainian].
2. Orlov V.F. Profesiynne stanovlenny avchitelya yak predmet pedagogichnih doslidjen [Professional formation of the teacher as a subject of educational research]. Pedagogika i psihologiya - №1. – 2005. – 42-51 [Pedagogy and Psychology] [In ukrainian].

Статья раскрывает особенности диагностики уровней готовности студентов факультетов искусств педагогических университетов к певческой деятельности школьников во внешкольные художественных заведениях. Определены основные направления констатирующей работы, представлены характеристики сформированности готовности будущих учителей музыки к проведению певческой деятельности учащихся во внешкольных художественных заведениях.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, певческая деятельность учащихся, уровни готовности студентов к практической певческой работе с школьниками, внешкольные художественные заведения.

The article reveals the peculiarities of diagnosing the readiness levels of students of the faculties of the arts of pedagogical universities for the singing activity of schoolchildren in out-of-school art institutions. The main directions of the work are determined, the characteristics of the preparedness of future music teachers for conducting the singing activity of students in extracurricular art institutions are presented.

Keywords: future teacher of music, singing activity of students, levels of readiness of students for practical singing work with schoolchildren, out-of-school art institutions.